

Dødsskyene

Taler

Jan P. Syse

Dato

10 september 1990

Sted

Oslo

- 1 Den beste veltalenhet er den som fører til handling. Derfor er vi her i dag, samlet om å redde naturmiljøet i Finnmark.

- 5 På Kola-halvøya sprer ørkenen seg. Mange har sett skadevirkningene ved selvsyn. Andre har sett den uhyggelige virkelighet gjennom Knut Brys bilder. Så galt er det ikke på norsk side. Men utviklingens tale er klar: Svovel og tungmetaller påfører Finnmarks natursystem belastninger det ikke kan tåle.

- 10 Vi kan ikke ha det slik, vi vil ikke ha det slik. Utviklingen må snus. Vi skal være med på å snu den. Det er den marsjordre Regjeringen har gitt. Veien kan bli lang og vanskelig. Ingen har gått den før oss. Vi skal sikre miljøet i Norge ved å gå til forurensningens kilde, utenfor vårt eget land. Det helt særegne ved denne saken er at skadene i Finnmark ikke løses ved tiltak i Finnmark. Det er på Kola at tiltakene må settes inn. Den beste nasjonale miljøpolitikk for Finnmark er å
- 15 krysse grensen og å flytte grenser.

- Vi er i gang. I sommer ba jeg statsministrene i Norge, Sverige, Finland og Sovjetunionen komme sammen for å drøfte vårt felles problem. Møtet fant sted forrige søndag. Vi var enige: Utslippene må ned, og de må ned fort. Men
- 20 hvordan? Sovjetunionen vil i løpet av de kommende måneder avgjøre sitt teknologivalg for ombygging av nikkerverkene. Norske og finske bedrifter er blant verdens fremste i teknologi på dette området. De har sammen fremmet tilbud om en ombygging som vil redusere svovelutslippene med 98 %. For miljøet i nordområdene er det avgjørende å stille kravene høyt.

25

Vi kan ikke slå oss til ro med noe annet.

Regjeringen vil at den best tilgjengelige teknologi blir anvendt på Kola. Derfor har Norge, Sverige og Finland gitt klar beskjed til Sovjetunionen: Velger dere en

teknologi som gir maksimale reduksjoner, vil vi engasjere oss direkte i finansieringen av prosjektet.

35 Nå arbeider våre eksperter med å sy sammen en felles finansieringspakke. Det er nordisk samarbeid i praksis. Sammen vil vi anvende de nordiske finansieringsordningene. Sammen vil våre bedrifter arbeide for å kunne levere den beste teknologi.

40 Men vi er villige til mer. Regjeringen er rede til å sette inn 300 millioner kroner over en femårsperiode for å bidra til at prosjektet blir realisert. Og Finland og Sverige vil følge opp. Vi gjør ikke det for å løse et sovjetisk problem. Vi gjør det for å løse et norsk og nordisk problem, et problem som berører fremtiden i nord. Mener vi alvor når vi sier at miljøinnsats skal gå til kildene, selv utenfor Norges grenser, må vi være villige til å omsette vilje til handling.

45 Det er ikke lenger snakk om «de» og «vi» - det er oss. Forurensningene på Kola er Sovjetunionens ansvar. Også russerne erkjenner det. Men utslippene rammer også oss. Ønsker vi raske reduksjoner i utslippene, må vi ha vilje til å engasjere oss direkte.

50 Den viljen har Regjeringen, og vi deler den med våre nordiske naboer. Vi er enige om én ting: Vi har liten tid å miste. Forurensningen på Kola har vært utredet lenge nok. Vi vet hva som slippes ut, og vi vet hva som skal til for å stoppe det. Nå må Sovjetunionen ta sitt valg. Det er deres valg.

55 Men naturen har liten tid å miste.

Fortsatt er vi nærmere start enn mål. Ombyggingen av nikkelverkene er et gigantisk industriprosjekt. Sovjetunionen er i dyp omforming.
60 Ansvarsforholdene er uklare. Beslutningsprosessene i øst er vanskelige, men beslutninger er nødvendige. Det haster.

Vårt engasjement er først og fremst et miljøengasjement. Men et miljøsamarbeid i nord har brede perspektiver. Et samarbeid om rensetiltak på Kola vil tjene som
65 et springbrett for betydelig utvidet kontakt innen økonomi, næringsliv og kultur. Det vil være både i vår og i Sovjetunionens interesse.

Engasjement preger de tilstedeværende i denne sal. Engasjement for et bedre

70 miljø, for en trygg fremtid i nord. Folkeaksjonen har klart å uttrykke hva et helt fylke frykter - og ønsker.

Regjeringen deler engasjementet. Vi kan ikke gi oss før målet er nådd. Jeg takker aksjonen «Stopp dødsskyene fra Sovjet» og hilser med Ibsen: «Ikke tusend ord
75 sig prenter, som en gjernings spor.»

La oss lykkes i vår gjerning.

80

Kilde

Syse, Else, Christian & Henrik (red.): Ta ikke den ironiske tonen - Tanker og taler av Jan P. Syse. Oslo 2003, s.171-173.

85

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/dodsskyene>

90

95

100

105